Universele Periodieke Evaluatie

52e zitting, mei 2026



Parallel rapport van het NMRI UNIA

met MYRIA

en

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale

Combat Poverty, Insecurity and Social Exclusion Service

Universele periodieke evaluatie

52e zitting, mei 2026

Bijdrage van Unia (NMRI – status B), Myria en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Oktober 2025

België

Unia is een onafhankelijke openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijkheid bevordert. Unia is erkend als nationaal mensenrechteninstituut (status B). Unia heeft interfederale bevoegdheid en is in België actief op zowel federaal niveau als op het niveau van de gemeenschappen en gewesten, met uitzondering van Vlaanderen[1] . Unia is ook het onafhankelijke mechanisme voor de bevordering, bescherming en monitoring van de toepassing van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (art. 33.2).

Myria, het Federaal Migratiecentrum, is een onafhankelijke openbare instelling. Myria heeft als wettelijke opdracht om de overheden te informeren over de aard en de omvang van migratiestromen, te waken over het respect voor de grondrechten van vreemdelingen en om de strijd tegen mensensmokkel en mensenhandel te stimuleren. Het Centrum is ook aangeduid als onafhankelijke nationale verslaggever voor mensenhandel

Het **Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting** is een interfederale openbare instelling, opgericht in 1999 door het Samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de bestendiging van het armoedebeleid. Haar mandaat om de mensenrechten te beschermen is gebaseerd op de vaststelling dat armoede "*afbreuk doet aan de waardigheid en de gelijke en onvervreemdbare rechten van alle mensen*" en op de gemeenschappelijke doelstelling die de wetgevers zich hebben gesteld, namelijk "*het herstel van de voorwaarden voor menselijke waardigheid en de uitoefening van de mensenrechten*".

Deze bijdrage is het resultaat van een samenwerking tussen de drie instellingen, die elk binnen het kader van hun respectieve mandaat hebben gehandeld. Er werd vooraf overlegd met het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens.

De nummers van de aanbevelingen uit de vorige universele periodieke evaluatie staan tussen haakjes achter elke titel of ondertitel.

[1] Unia blijft bevoegd voor federale aangelegenheden in Vlaanderen (bijvoorbeeld voor de werkgelegenheid in de privésector).

Inhoudsopgave

1. Reikwijdte van internationale verplichtingen en samenwerking met internationale mechanismen en organen voor de bescherming van de mensenrechten 3

1.1 Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering (OPCAT) en het nationaal preventiemechanisme 3

1.2 Verdrag inzake de bescherming van migrerende werknemers 3

2. Nationaal mensenrechtenkader 3

2.1 Recht op water 4

2.2 Beleid ter bestrijding van armoede 4

2.3 Interfederaal plan ter bestrijding van racisme 4

2.4 Interfederaal actieplan tegen discriminatie en geweld tegen LGBTIQ+-personen 5

2.5 Nationale Mensenrechteninstelling 5

3. Naleving van internationale verplichtingen inzake mensenrechten 5

3.1 Gelijkheid en non-discriminatie 6

3.1.1 Haatmisdrijven 6

3.1.2 Haatzaaiende uitlatingen 6

3.1.3 Discriminerende profilering 6

3.2 Ontwikkeling, leefmilieu, bedrijven en mensenrechten 6

3.3 Mensenrechten en COVID-19 7

3.4 Burgerrechten en politieke rechten 7

3.4.1 non-refoulement 7

3.4.2 Recht om een klacht in te dienen voor slachtoffers in irregulier verblijf 8

3.4.3 Vrijheid en veiligheid – het recht om niet te worden onderworpen aan foltering of aan wrede, onmenselijke of vernederende straffen of behandelingen 8

3.4.4 Rechtspraak, straffeloosheid en de rechtsstaat 10

3.4.5 Fundamentele vrijheden en het recht om deel te nemen aan het openbare en politieke leven 11

3.4.6 Verbod op alle vormen van slavernij gedwongen arbeid 11

3.4.7 Recht op privé- en gezinsleven 12

3.5 Economische, sociale en culturele rechten 13

3.5.1 Recht op werk en recht op eerlijke en gunstige arbeidsomstandigheden 13

3.5.2 Recht op sociale zekerheid 14

3.5.3 Recht op huisvesting 15

3.5.4 Recht op een toereikende levensstandaard 16

3.5.5 Recht op onderwijs 17

3.6 Rechten van specifieke groepen of personen 17

3.6.1 Migrantenvrouwen 17

3.6.2 Kinderen 18

1. Reikwijdte van internationale verplichtingen en samenwerking met internationale mechanismen en organen voor de bescherming van de mensenrechten

1.1 Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering (OPCAT) en het nationaal preventiemechanisme

(35.1 tot 35.17)

1. Bij wet van 21 april 2024[2] heeft België het nationaal preventiemechanisme (NPM) opgericht in het kader van het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering (OPCAT). Het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens (FIRM) werd aangewezen als NPM en zal zijn taken uitvoeren in nauwe samenwerking met de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen (CTRG), Myria en het Comité P. Het NPM heeft tot opdracht om regelmatig plaatsen van vrijheidsberoving te bezoeken en het onderzoeken van de detentieomstandigheden, evenals het respect voor de fundamentele rechten van personen die van hun vrijheid zijn beroofd.

Het NPM is echter beperkt tot het federale niveau, zonder formele betrokkenheid van de gefedereerde entiteiten (gewesten en gemeenschappen), wat het toepassingsgebied van de OPCAT-opdrachten beperkt tot plaatsen van vrijheidsberoving die onder federale bevoegdheid vallen.

2. Het OPCAT-verdrag ratificeren, de gewesten en gemeenschappen betrekken bij een uitgebreid NPM; een ruime interpretatie geven aan het toepassingsgebied van het NPM (begrip "plaatsen van vrijheidsberoving") en voldoende financiële en menselijke middelen voorzien om deze opdrachten te vervullen.

1.2 Verdrag inzake de bescherming van migrerende werknemers

(. 36.2, 36.4, 37.1, 37.6 en 37.19)

3. België heeft het Internationaal Verdrag inzake de bescherming van de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinnen niet geratificeerd.

4. Het Verdrag inzake de rechten van alle migrerende werknemers en hun gezinnen ratificeren.

2. Nationaal mensenrechtenkader

[2] Wet van 21 april 2020 tot wijziging van de wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een federaal instituut voor de bescherming en bevordering van de mensenrechten, *BS 3* mei 2024.

2.1 Recht op water

(35.168)

5. De toegang tot water en sanitaire voorzieningen is in België nog steeds niet gegarandeerd. Huishoudens die hun waterfactuur niet kunnen betalen, krijgen te maken met afsluitingen of een beperking van hun waterdebiet; daklozen hebben niet altijd toegang tot water. In het Vlaamse Gewest is wel een analyse uitgevoerd over de toegang tot water voor kwetsbare groepen.[3]

6. Het recht op water en sanitaire voorzieningen inschrijven in de Grondwet en het openbare karakter van de watervoorziening vrijwaren.

2.2 Beleid ter bestrijding van armoede

(35.168)

7. In het kader van het Europese Pijler voor Sociale Rechten beoogt België tegen 2030 het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting met 279 000 te verminderen.[4] Deze doelstelling is minder ambitieus dan de Europa 2020-doelstelling die niet werd gehaald.[5] De verschillende overheden werken aan nieuwe plannen om armoede te bestrijden. Sinds eind december 2022 komt ook de Interministeriële Conferentie 'Integratie in de Samenleving' regelmatig terug samen.[6]

8. De Interministeriële Conferentie 'Integratie in de Samenleving' versterken en gecoördineerde maatregelen nemen voor een duurzaam armoedebestrijdingsbeleid.

2.3 Interfederaal plan ter bestrijding van racisme

(35.49, 35.79 - tot 35.94 en 36.17 tot 36.21)

9. De verbintenis van België om een interfederaal actieplan tegen racisme uit te werken dateert van 2001, tijdens de Wereldconferentie tegen racisme, rassendiscriminatie, xenofobie en onverdraagzaamheid (Durban I). Een concrete poging om tot een gemeenschappelijk actieplan te komen werd ondernomen tijdens de legislatuur 2019-2024, maar zonder resultaat. Verschillende regeringen hebben hun eigen actieplan tegen racisme aangenomen. Het huidige regeerakkoord 2024-2029 voorziet in de goedkeuring van een interfederaal plan tegen racisme.

10. Het regeerakkoord uitvoeren en in overleg met het maatschappelijk middenveld een interfederaal plan ter bestrijding van racisme aannemen.

---

[3] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2019). Duurzaamheid en armoede. Bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks verslag 2018-2019. Brussel: Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.
Vlaanderen: VMM (2024). Statistieken – Toepassing algemeen waterverkoopreglement – jaar 2023, VMM.
Aquaflanders (2024). Algemene analyse toegang tot water. Drinkwaterbesluit artikel 22§1 2°.
Wallonië: cijfers van de 4 belangrijkste distributiemaatschappijen, die samen 90 % van de gebruikers in Wallonië vertegenwoordigen.
Brussel: Vivaqua (2025). Activiteitenverslag 2024, Brussel.

[4] Actieplan voor de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten | Federale Overheidsdienst - Sociale Zekerheid.

[5] Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (2019). The evolution of the social situation and social protection in Belgium 2019 'Slowly falling behind'.

[6] Secretariaat van de Interministeriële Conferentie 'Grootstedenbeleid, Maatschappelijke integratie en Armoedebestrijding' - Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

2.4 Interfederaal actieplan tegen discriminatie en geweld tegen LGBTIQ+-personen

(35.49, 36.10, 36.26, 35.119, 35.120)

11. De afgelopen jaren hebben de federale staat en de meeste gewesten en gemeenschappen van het land hun eigen plan aangenomen om discriminatie en geweld tegen LGBTIQ+-personen te bestrijden. Om echt doeltreffend te zijn, beveelt Unia echter aan dat de verschillende entiteiten overleggen en samenwerken om een nieuw interfederaal actieplan te ontwikkelen. Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan fysiek geweld tegen LGBTIQ+-personen, zowel in de openbare ruimte als daarbuiten. Uit verschillende recente onderzoeken en uit het aantal meldingen dat onze instelling heeft ontvangen, blijkt dat er dringend actie moet worden ondernomen.

12. Een nieuw interfederaal actieplan tegen discriminatie en geweld tegen LGBTIQ+-personen opstellen in overleg met het maatschappelijk middenveld en organisaties die discriminatie bestrijden.

2.5 Nationale Mensenrechteninstelling (NMRI)

(35.23 tot 36.6)

13. Ondanks de toezeggingen die België tijdens de eerste drie cycli van de UPR heeft gedaan, heeft België nog steeds geen NMRI van type A opgericht. Het land heeft twee NMRI's van type B, Unia[7] – bevoegd op alle bestuursniveaus en voor alle gewesten en gemeenschappen, met uitzondering van Vlaanderen – en het FIRM[8] , bevoegd op federaal niveau en residueel ten opzichte van de bestaande sectorale organen.

14. In 2023 heeft Vlaanderen zijn eigen Vlaams Instituut voor de Mensenrechten (VMRI) opgericht, dat tot op heden nog niet is geaccrediteerd.

15. De verschillende instellingen die geheel of gedeeltelijk belast zijn met het toezicht op de eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden, werken samen in het Mensenrechtenplatform, dat bij protocol van 13 januari 2015 is opgericht en dat eens per maand bijeenkomt. De drie instellingen die deze bijdrage hebben opgesteld, zijn lid van dit platform.

Bovendien zijn door verschillende instellingen bilaterale samenwerkingsovereenkomsten ondertekend, die met name voorzien in afspraken over coördinatie en samenwerking in het kader van de rapportage aan de organen van de Verenigde Naties[9] , maar ook in andere vormen van samenwerking.

16. Een nationale mensenrechteninstelling (NMRI) van type A oprichten met bevoegdheid voor heel België en alle bestuursniveaus, als aanvulling op de bestaande instellingen.

3. Naleving van internationale verplichtingen inzake mensenrechten

[7] Mandaat en bevoegdheden | Unia
[8] Wie zijn wij? | FIRM-IFDH
[9] Zie bijvoorbeeld het samenwerkingsprotocol tussen Unia en Myria, ondertekend op 20 oktober 2017; het samenwerkingsprotocol tussen Myria en het IFDH, ondertekend op 18 april 2023, artikelen 6 en 7

3.1 Gelijkheid en non-discriminatie

3.1.1 Haatmisdrijven

(36.9 tot 36.10, 35.51 tot 35.59, 35.73, 37.11)

17. Om de behandeling van dossiers inzake discriminatie en haatmisdrijven te verbeteren, werd het circulaire betreffende het beleid inzake onderzoek en vervolging van discriminatie en haatmisdrijven, met inbegrip van discriminatie op grond van geslacht, van 2013 (het zogenaamde "COL 13/2013") in 2024 herzien. Er werden nieuwe registratieregels ontwikkeld om onder meer een betere rapportage van bepaalde verschijnselen mogelijk te maken (bijvoorbeeld antisemitisme, homofobie, afrofobie, enz.).

18. Toezien op de correcte toepassing van deze circulaire door de politiediensten en het parket om een goede registratie van dossiers inzake discriminatie en haatmisdrijven te garanderen en de gerechtelijke behandeling ervan te verbeteren.

3.1.2 Haatspraak

(35.50, 35.54, 35.57, 35.59, 35.82, 35.85, 35.128, 35.156/157, 36.9, 36.11, 36.19, 37.11)

19. Haatspraak wordt beschouwd als een persdelict. Artikel 150 van de grondwet reserveert de gerechtelijke behandeling ervan echter voor het assisenhof, een procedure die zelden wordt toegepast. De enige uitzondering betreft racistische of xenofobe persdelicten. Dit onderscheid verhindert de effectieve vervolging van persdelicten op basis van andere discriminatiecriteria. Dit leidt tot een zorgwekkende straffeloosheid op sociale netwerken.

20. Uitbreiding van de correctionalisering van persdelicten tot haatspraak over geslacht, leeftijd, seksuele geaardheid, filosofische of religieuze overtuigingen en handicap

3.1.3 Discriminerende profilering

(35.63, 35.82,35.107/109/111/112/115/118, 36.12, 37.11/12)

21. Bepaalde politiepraktijken, zoals etnisch profileren, zijn discriminerend. Deze praktijken ondermijnen de legitimiteit en doeltreffendheid van de politie. Ze versterken de sociale polarisatie, omdat sommige burgers het gezag van de politie niet langer erkennen.

22. Een gestructureerd beleid ontwikkelen om discriminerende praktijken te vervangen door profilering op basis van professionele criteria;

23. De klachtenprocedures efficiënter, neutraler en transparanter maken;

24. Een onderzoek uitvoeren naar de manier waarop beschermde criteria (afkomst, religie, enz.) bij controles worden geregistreerd.

25. Registreer alle controles; geef de gecontroleerde persoon een ontvangstbewijs met vermelding van de reden voor de controle en de mogelijke rechtsmiddelen.

3.2 Ontwikkeling, leefmilieu, bedrijven en mensenrechten

(35.98, 36.31)

26. De klimaatverandering en de maatregelen hiertegen hebben een grotere impact op de effectiviteit van de rechten van mensen in armoede dan op die van andere mensen[10], zoals de Speciale VN-rapporteur voor extreme armoede benadrukt.[11] Opdat niemand achterblijft (Agenda 2030), moeten de strijd voor duurzaamheid en tegen armoede samen gevoerd worden, zoals voorzien in het Belgisch Sociaal Klimaatplan.[12]

27. De impact van het klimaatbeleid op de economische en sociale situatie van mensen in armoede systematisch evalueren, ex ante en ex post, met betrokkenheid van de verschillende stakeholders.

3.3 Mensenrechten en COVID-19

(36.47, 35.148, 35.169, 35.170)

28. De COVID-19-crisis heeft ernstige gevolgen gehad voor de grondrechten, vooral voor mensen in kwetsbare situaties.[13] De sociale ongelijkheid is versterkt door de gezondheids- en economische maatregelen.[14] De digitalisering van de samenleving en de openbare diensten is tijdens de COVID-crisis aanzienlijk versneld, wat voor kwetsbare groepen grote belemmeringen opwerpt bij de toegang tot hun rechten.

29. In het federale actieplan Handicap 2021-2024 moesten noodplannen worden opgesteld waarin rekening werd gehouden met de situatie van personen met een handicap. Tot op heden zijn die nog steeds niet beschikbaar.

30. Het crisisbeheersingsbeleid, zoals bij COVID-19, en de impact van de maatregelen op situaties van armoede en handicap systematisch evalueren, in overeenstemming met het principe van de VN-Agenda 2030: "*niemand achterlaten*".[15]

31. Noodplannen opstellen voor gezondheids- of milieucrises, die rekening houden met kwetsbare personen.

3.4 Burgerrechten en politieke rechten

3.4.1 non-refoulement

(35.216)

32. In 2020 werd België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld wegens schending van de artikelen 3 en 13 van het EVRM (uitzetting zonder voldoende onderzoek naar de risico's en in strijd met een gerechtelijke beslissing in kortgeding tot opschorting van de uitzetting)[16] . Naar aanleiding van dit arrest heeft de

[10] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2019). Duurzaamheid en armoede. Bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks verslag 2018-2019. Brussel: Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

[11] Weathering the storm: poverty, climate change and social protection, Verslag van de Speciale VN-rapporteur voor extreme armoede en mensenrechten, 25 april 2025, A/HRC/59/51.

[12] Sociaal Klimaatplan.

[13] Unia, Myria, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, COVID-19: beschermeningsmaatregelen mét respect voor de grondrechten, 20 maart 2020.

[14] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2020). Thematiek Nieuwsflits 2020-1 – COVID-19-crisis en klimaatcrisis, dezelfde uitdagingen voor de bestrijding van armoede, 29 mei 2020.
VN-mensenrechtenexpert (2020). *Responses to COVID-19 are failing people in poverty worldwide*, 22 april 2020.

[15] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2020). Persbericht: To leave no one behind: aandacht en ondersteuning voor mensen in armoede en bestaansonzekerheid in het COVID-19-beleid, 24 maart 2020.

[16] EHRM, M.*A. tegen* België, nr. 19656/18, 27 oktober 2020.

Dienst Vreemdelingenzaken een cel opgericht die zich bezighoudt met de toepassing van artikel 3 van het EVRM in het kader van terugkeer.[17] Toch voorziet de huidige regelgeving nog steeds niet dat elke terugkeerbeslissing een specifieke motivering moet bevatten over het ontbreken van een risico op schending van artikel 3 EVRM.

De wet moet ook worden aangepast zodat elke verdedigbare grief met betrekking tot het risico op refoulement wordt onderzocht in het kader van een daadwerkelijk beroep met automatisch opschortende werking.

33. De wet wijzigen om de systematische naleving van het beginsel van non-refoulement te waarborgen

3.4.2 Recht om een klacht in te dienen voor slachtoffers in irregulier verblijf

34. De angst om te worden vastgehouden en uitgezet vormt een reële belemmering voor het indienen van klachten door personen in irregulier verblijf. De Dienst Vreemdelingenzaken heeft zich er informeel toe verbonden om geen vreemdelingen vast te houden die zich spontaan bij de politie melden om een klacht in te dienen ,[18] maar er bestaat nog steeds geen wettelijke garantie. [19]

35. Garandeer recht van vreemdelingen in irregulier verblijf om een klacht in te dienen zonder risico op detentie of uitzetting.

3.4.3 Vrijheid en veiligheid – het recht om niet te worden onderworpen aan foltering of aan wrede, onmenselijke of vernederende straffen of behandelingen

(36.39, 36.58 + 36.60 + 36.62 + 36.63)

Willekeurige arrestaties

36. België is al veroordeeld door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voor het gebruik van misleidende praktijken bij de arrestatie van personen zonder wettig verblijf.[20] Verschillende onderzoeksrechters hebben dergelijke illegale praktijken door de Belgische autoriteiten aangeklaagd, vooral wanneer personen worden opgeroepen in het kader van de Dublin-procedure.[21]

Geïnterneerden

37. In België neemt het aantal geïnterneerde personen voortdurend toe.[22] Tot op heden zijn er 1063 geïnterneerden opgesloten in de gevangenissen (waarvan 642 in een inrichting voor sociale bescherming of een afdeling voor sociale bescherming) en 437 in psychiatrischeannexen. Velen van hen zijn volledig onrechtmatig opgesloten, hetzij omdat ze in een gewone gevangenis verblijven, waar ze geen zorg krijgen terwijl hun status als geïnterneerde dat vereist, hetzij omdat ze langer dan de wettelijke termijn in een psychiatrische afdeling verblijven, omwille van het gebrek aan plaats in het externe zorgcircuit, dat volledig verzadigd is.[23]

---

[17] Balans van de maatregelen van België ter uitvoering van het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens M.*A. tegen België,* DH-DD(2025)602, 22 mei 2025.
[18] MYRIA, Myriadoc Être étranger en Belgique en 2016, blz. 28-31.
[19] Artikel 1,lid1,alinea 2, van Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van misdrijven.
[20] EHRM, *Conka tegen België,* nr. 51564/99, 05.02.2022
[21] CMA Brussel, 11 maart 2025, K/799/25; CMA Brussel, 22 april 2025, K/1342/25; CMA Luik, 8 mei 2025, 2025/ET/37.
[22] Het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (INCC) voert momenteel een onderzoek uit om de oorzaken van deze stijging te achterhalen, Internement | INCC.
[23] Zie het rapport van Unia over "Re-integratie van geïnterneerden: welke uitdagingen in een rechtsstaat?", 2023.

Gevangenen worden geconfronteerd met mensonwaardige levensomstandigheden en gebrekkige zorg.[24] Deze situatie wordt al jarenlang aan de kaak gesteld. Nog zeer recent (december 2024) heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa een interim-resolutie aangenomen[25] waarin België wordt aangespoord om dit structurele probleem zo snel mogelijk op te lossen. Het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap heeft in zijn slotopmerkingen[26] van 2024 België eveneens veroordeeld voor de onbeperkte vrijheidsberoving van geïnterneerden en voor maatregelen en sancties op basis van handicap.

38. Personen zonder verblijfsvergunning maken ongeveer 10 % uit van de geïnterneerden. Zij vallen niet onder de sociale zekerheid en kunnen zich dus geen externe zorg veroorloven. Zij worden daardoor gedwongen om voor onbepaalde tijd in gesloten instellingen te verblijven, terwijl zij in aanmerking zouden komen voor voorwaardelijke vrijlating of zelfs definitieve vrijlating.

39. Onmiddellijke structurele maatregelen nemen om een einde te maken aan de detentie van geïnterneerde personen in gevangenissen.

40. Personen die illegaal in het land verblijven en in een gesloten instelling zijn geplaatst, in voorwaardelijke vrijheid stellen onder dezelfde voorwaarden als andere personen die in voorwaardelijke vrijheid zijn gesteld.

Controle op de administratieve detentie van vreemdelingen

41. Vreemdelingen kunnen maandenlang worden vastgehouden in gesloten centra zonder een definitieve beslissing over de wettigheid van hun detentie. De gerechtelijke beroepsprocedure tegen administratieve detentie biedt niet dezelfde procedurele waarborgen als die voor verdachten in voorlopige hechtenis[27] . De Belgische wetgeving is nog niet aangepast om uitvoering te geven aan de arresten *Makdoudi en Saqawat*[28] .

42. De beroepsprocedure tegen verwijderingsbesluiten moet eveneens worden herzien om een beroep in volle rechtsmacht en automatisch schorsende werking mogelijk te maken[29] , overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie[30] .

43. Er bestaat geen specifieke beroepsmogelijkheid tegen de omstandigheden van arrestatie en detentie en het klachtenmechanisme is ontoereikend en voor kritiek vatbaar[31] .

44. De procedure voor de controle van de administratieve detentie van vreemdelingen wijzigen om deze systematisch en doeltreffend te maken.

45. De wetgeving aanpassen zodat tegen elk verwijderingsbesluit een beroep in volle rechtsmacht kan worden ingesteld met automatisch schorsende werking.

46. Ervoor zorgen dat er een doeltreffende controle op de omstandigheden van arrestatie en detentie bestaat en het huidige klachtensysteem herzien.

---

[24] Rapport van Unia en de Raad voor het toezicht op de gevangenissen (CCSP): Geestelijke gezondheid achter de tralies: de noodzaak om uit de impasse te komen, 2025.
[25] Het Comité van Ministers neemt een voorlopige resolutie aan waarin België wordt verzocht het structurele probleem van langdurige detentie van geïnterneerden in de gevangenis zonder passende zorg op te lossen - Dienst voor de tenuitvoerlegging van arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, 2024.
[26] Concluding observations on the combined second and third periodic reports of Belgium, 2024.
[27] MYRIA, Myriadoc Terugkeer, detentie en verwijdering in 2021, blz. 36; Myria, Myriadoc Terugkeer, detentie en verwijdering in 2022, blz. 25-26.
[28] FIRM en Myria, Mededeling van 24 maart 2022 over de uitvoering van de arresten Makdoudi tegen België en Saqawat tegen België, blz. 2-10.
[29] MYRIA, Myriadoc Terugkeer, detentie en verwijdering in 2021, blz. 30, MYRIA, Bijdrage Myria – Voorbereidingen voor het Migratiewetboek, blz. 41, juni 2021.
[30] Zie CJEU, LM tegen CPAS van Seraing, 30 september 2020, § 38-39
[31] MYRIA, Aanbevelingen – Het klachtensysteem, 1 januari 2021.

Controle op de uitzettingsprocedure

47. De uitzettingsprocedure wordt gecontroleerd door de Algemene Inspectie van de Politie (AIG), maar deze controle is ontoereikend: gebrek aan onafhankelijkheid en onpartijdigheid, gebrek aan transparantie door het niet publiceren van rapporten en onvoldoende personele en financiële middelen[32] .

48. Het toezicht op de detentie en uitzetting moet op doeltreffende wijze worden uitgeoefend door een onafhankelijke instantie die verantwoording aflegt aan het parlement en over voldoende middelen beschikt.

Migranten/verzoekers om internationale bescherming aan de grens

49. Alle personen die aan de grens om internationale bescherming verzoeken, worden systematisch gearresteerd en vastgehouden[33] , zonder individuele analyse van de noodzaak van detentie en zonder onderzoek naar alternatieven voor detentie.

50. In juni 2024 werd de nieuwe wet inzake het "proactieve terugkeerbeleid"[34] aangenomen, die de mogelijkheid biedt om gedwongen medische onderzoeken uit te voeren met het oog op verwijdering, een bepaling die problematisch is vanuit het oogpunt van de menselijke waardigheid en de deontologie van medische beroepen.

51. Een einde maken aan de bijna systematische detentie van personen die internationale bescherming aanvragen aan de grens.

52. De bepaling inzake gedwongen medische onderzoeken afschaffen.

3.4.4 Rechtspraak, straffeloosheid en de rechtsstaat

Toegang tot justitie

53. De verhoging van de gerechtskosten en de hervorming van de tweedelijns rechtsbijstand[35] van de afgelopen jaren hebben de (financiële) toegang tot de rechter voor kwetsbare groepen bemoeilijkt.[36]

54. Initiatieven nemen om de toegang tot justitie te bevorderen.

Effectieve rechtsbescherming voor vreemdelingen

55. De bevoegde rechterlijke instantie[37] heeft vaak slechts een beperkte bevoegdheid tot vernietiging van de beslissing, wat afbreuk doet aan de doeltreffendheid van het rechtsmiddel (bijvoorbeeld bij beslissingen tot

---

[32] AIG, Jaarverslag 2022. Controle op de gedwongen terugkeer, 2023, p. 12; MYRIA, Myriadoc, terugkeer, detentie en verwijdering van vreemdelingen in België, een blik op de monitoring van verwijderingen, 2021, p. 79, p. 123-126.

[33] NANSEN Bijdrage 2021/3, "Tegen de systematische detentie van asielzoekers aan de grens", Naar een migratiewetboek? Bijdrage aan de discussie, september 2021; NANSEN-nota 2025-1, "Internationale beschermingsprocedure en detentie aan de grens".

[34] Wet tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en bepaalde andere categorieën vreemdelingen inzake het proactieve terugkeerbeleid, *MB* 20 juli 2024; MYRIA, Myriadoc Terugkeer, detentie en verwijdering in 2021, blz. 123.

[35] De rechtsbijstand in België is onderverdeeld in twee takken:

- juridische eerstelijnsbijstand, die een eerste mondeling juridisch advies biedt door een jurist (ongeveer 20 minuten consultatie);
- juridische tweedelijnsbijstand (ook wel pro deo genoemd), waarbij een advocaat wordt aangeduid voor een gerechtelijke procedure.

[36] Hoge Raad voor Justitie (2019), Alternatief rapport. 127e sessie van het Comité voor de Mensenrechten. Onderzoek van het Rapport van België (vereenvoudigde procedure), blz. 5-6
Advies van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting over twee wetsvoorstellen ter verbetering van de toegang tot de juridische tweedelijnsbijstand, 9 juni 2020.

[37] De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

weigering van verblijf om medische redenen[38] of tegen beslissingen tot terugkeer (zie 3.2.1. – non-refoulement)). De behandelingstermijn van beroepen door deze instantie is vaak te lang omwille van de gerechtelijke achterstand.

56. De beroepsprocedure voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen herzien en deze volledige rechterlijke bevoegdheid geven in meer gevallen. Meer middelen geven om de achterstand weg te werken.

3.4.5 Fundamentele vrijheden en het recht om deel te nemen aan het openbare en politieke leven

(138.108 en 138.109, 35.203, 35.204)

Het dragen van religieuze symbolen tijdens rechtszittingen

57. Sommige Belgische rechters verboden het dragen van hoofddeksels (om religieuze of medische redenen) voor personen die de zittingen bijwoonden. Deze rechters baseerden zich op artikel 759 van het Gerechtelijk Wetboek. In 2021 werd het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd en werd de vermelding "met onbedekt hoofd" geschrapt.

Stemrecht voor personen met een handicap

58. Aan de vooravond van de verkiezingen van juni 2024 is een nieuwe wet van kracht geworden[39] die het stemrecht van personen met een handicap beperkt. Deze wet maakt het mogelijk dat een rechter die iemand onbekwaam verklaart, deze persoon ook systematisch onbekwaam verklaart om te gaan stemmen.

59. Bovendien voldoen niet alle stembureaus aan de toegankelijkheidseisen. De wetten inzake toegankelijkheid zijn niet bindend en gaan niet gepaard met sancties.

60. Artikel 3 van de wet van 28 maart 2023 inzake wijzigingen in het kiesstelsel herzien om het stemrecht van personen onder bescherming te waarborgen.

61. Bindende wetgeving aannemen met betrekking tot de toegankelijkheid van stembureaus, stemhokjes en stemmachines, alsook met betrekking tot de toegankelijkheid van verkiezingscampagnes (verkiezingsprogramma's, debatten, officiële communicatie).

3.4.6 Verbod op alle vormen van slavernij gedwongen arbeid

(35.134 > 35.137 + 35.161 + 36.2 > 36.4 + 37.1 > 37.6 + 37.19)

Mensenhandel en arbeid

62. Ondanks de inspanningen van de autoriteiten, met name op het gebied van opleiding, blijft het opsporen en beschermen van minderjarige slachtoffers van mensenhandel (met name niet-begeleide minderjarige vreemdelingen) problematisch.[40]

---

[38] Beslissingen tot weigering van verblijf om medische redenen zijn beslissingen die worden genomen op grond van artikel 9ter van de vreemdelingenwet. Deze uitbreiding zou ook kunnen worden toegepast op Wijziging van de vreemdelingenwet om de rechtbank volledige bevoegdheid te geven in gevallen van gezinshereniging of voor beroepen tegen een verwijderingsbesluit indien het verwijderingsbesluit de grondrechten van de vreemdeling in het gedrang kan brengen, in het bijzonder het recht om niet te worden onderworpen aan foltering of onmenselijke of vernederende behandeling; MYRIA, Myriadoc humanitaire en medische regularisatie in 2022, blz. 20; Myria, Persbericht, Medische regularisatie: Myria en het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens eisen een doeltreffend rechtsmiddel voor ernstig zieke vreemdelingen, 24 april 2024.

[39] Wet van 28 maart 2023 "tot invoering van diverse wijzigingen op het gebied van verkiezingen".

[40] MYRIA, Jaarverslag 2022, Mensenhandel en -smokkel, Gevangen in de schulden; Jaarverslag 2023 Mensenhandel en -smokkel: Een keten van verantwoordelijkheden.

63. De nodige middelen verstrekken aan eerstelijnsactoren om potentiële slachtoffers adequaat op te sporen en te beschermen.

3.4.7 Recht op privé- en gezinsleven

(36.66)

Gezinshereniging

64. Het recht op gezinshereniging is aanzienlijk beperkt door recente wetswijzigingen[41] (verhoging van de vereiste middelen, verkorting van de termijn voor vrijstelling van de voorwaarden, wachttijden). Deze nieuwe regels vormen een inbreuk op het recht op privé- en gezinsleven[42] .

65. Herziening van de wet op gezinshereniging met het oog op een betere eerbiediging van het recht op privé- en gezinsleven.

66. Naast deze wettelijke beperkingen worden familieleden die hun recht op gezinshereniging willen doen uitoefenen geconfronteerd door praktische obstakels[43] (gebruik van gespecialiseerde diensten[44] , persoonlijke indiening bij de diplomatieke posten[45] , dekking van de kosten van de procedure[46] , ...).

67. De procedure voor gezinshereniging vereenvoudigen, zodat praktische belemmeringen geen beperking vormen voor het recht op privé- en gezinsleven.

68. Het indienen van aanvragen voor gezinshereniging vergemakkelijken door systematisch toe te staan dat deze worden ingediend vanuit België door de gezinshereniger en/of vanuit de diplomatieke post via een communicatiemiddel op afstand.

Behoud van de band tussen geplaatste kinderen en hun ouders

69. Het recht op gezinsleven en de band tussen ouders en kinderen wordt bedreigd voor gezinnen in armoede. Kinderen uit gezinnen in armoede lopen een groter risico om geplaatst te worden.[47]

70. Gezinnen in armoede ondersteunen om plaatsing van kinderen te voorkomen. Als plaatsing noodzakelijk is, investeren in het behoud van de band tussen het geplaatste kind en zijn ouders.

---

[41] Zie wet van 10 maart 2024 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen in verband met het recht op gezinshereniging, M.B., 22 augustus 2024 en wet van 17 juli 2025 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen in verband met het recht op gezinshereniging, M.B. 08 augustus 2025.

[42] MYRIA, Persbericht: "Het paasakkoord schaadt het recht van vreemdelingen om met hun gezin te leven", 29 april 2025, MYRIA, Opmerkingen aan de leden van de regering over gezinshereniging van personen die internationale bescherming genieten, april 2025 en UNHCR, Opmerkingen van het Hoge Commissariaat van de Verenigde Naties voor Vluchtelingen over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen met betrekking tot de voorwaarden voor gezinshereniging, 19 juni 2025.

[43] Zie in het algemeen MYRIA, Advies over gezinshereniging van personen die internationale bescherming genieten, maart 2022.

[44] MYRIA, Migratie in cijfers en rechten, Cahier droit de vivre en famille, 2024, blz. 20 e.v.

[45] MYRIA, Een jaar Belgische praktijk sinds het arrest Afrin, 2024.

[46] MYRIA, Migratie in cijfers en rechten, Cahier droit de vivre en famille, 2023, p. 12 e.v.

[47] Bouverne-De Bie, Maria et al. (2010). Een link tussen leven in armoede en maatregelen bijzondere jeugdbijstand?, Gent, Academia Press. Deze studie werd uitgevoerd en gefinancierd in het kader van het programma 'AGORA' door de POD Wetenschapsbeleid, op vraag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Samenwonenden

71. Begunstigden van een vervangingsuitkering of een leefloon[48] die samenwonen, ontvangen een lager bedrag dan alleenstaanden. Deze maatregel maakt het voor deze mensen moeilijker om als koppel te leven of een gezin te stichten. Sinds kort heeft het al dan niet samenwonen geen invloed meer op het inkomen voor bepaalde categorieën personen (personen met een handicap die recht hebben op de integratietegemoetkoming[49], statuut artiesten) en in bepaalde situaties (tijdelijke werkloosheid wegens overmacht crisis, opvang van slachtoffers van de overstromingen van juli 2021 of Oekraïense vluchtelingen tijdens de periode van tijdelijke bescherming[50]).

72. Het fundamentele recht om een gezin te stichten en als gezin samen te leven garanderen voor álle begunstigden door het bedrag van de uitkeringen voor samenwonenden te verhogen.[51]

3.5 Economische, sociale en culturele rechten NMRI

3.5.1 Recht op werk en recht op eerlijke en gunstige arbeidsomstandigheden

(138.115 en 138.131)

Werkgelegenheid voor personen met een handicap en personen van buitenlandse afkomst

73. **De nationale afkomst** blijft een bepalende factor voor de ongelijkheden op de arbeidsmarkt.[52] De arbeidsinspectiediensten kunnen controles uitvoeren door middel van praktijktesten. In de praktijk blijven de uitgevoerde controles echter zeldzaam en reactief in antwoord op individuele klachten, waardoor structurele vormen van discriminatie niet kunnen worden opgespoord. Door het ontbreken van datamining op basis van administratieve, academische en juridische databases kan de inspectie geen proactieve controles uitvoeren. Ook ontbreken uitvoeringsbesluiten die het mogelijk maken om derden in te schakelen voor discriminatietests en controles op grotere schaal toe te staan.

74. **Arbeidsmigranten** zijn voor hun verblijfsstatus en werkvergunning (enkele vergunning) sterk afhankelijk van hun werkgever, waardoor zij kwetsbaar zijn voor economische uitbuiting.[53]

75. De arbeidsparticipatie van **personen met een handicap**[54] blijft ver onder het Europese gemiddelde. Het verschil in arbeidsparticipatie tussen personen met en zonder handicap is het afgelopen decennium vrijwel onveranderd

---

[48] Het bedrag van deze uitkeringen ligt onder de armoededrempel. Voor meer gedetailleerde informatie, zie hieronder, § 102.

[49] Koninklijk besluit van 2 maart 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming houdende de inperking van de gevolgen van de "prijs van de liefde", B.*S.*, 23 maart 2021.
Zie ook: Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (2024), *Actieplan Handicap 2021-2024, Eindrapport*, p. 20.

[50] Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens, Myria, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Unia, Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l'enfant (2022). *Van goede praktijken naar structurele beleidsmaatregel: Beleidsvoorstellen naar voorbeeld van het onthaal van Oekraïners op de vlucht.*

[51] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2018). Memorandum Samenwonen, december 2018.

[52] De sociaaleconomische monitoring levert statistische gegevens over werkgelegenheid, werkloosheid en ondertewerkstelling. UNIA en FOD WERK, WERKGELEGENHEID EN SOCIAAL OVERLEG (2017), *Sociaaleconomische monitoring – Arbeidsmarkt en herkomst,* https://www.unia.be/fr/publications-et-statistiques/publications/monitoring-socio-economique-2017-marche-du-travail-et-origine, blz. 27-86.

[53] Aanbevelingen Myria, Migratie in cijfers en rechten 2023, dossier economische migratie, vrij verkeer en studenten, pp. 26.

[54] Werkgelegenheidsgraad van 24,9 % voor personen tussen 20 en 64 jaar die aangeven dat zij gedurende een lange periode aanzienlijk beperkt zijn in hun dagelijkse activiteiten als gevolg van een handicap, aandoening of ziekte, tegenover 77,8 % van de personen zonder handicap. Enquête over de beroepsbevolking 2024. Meer informatie ophttps://statbel.fgov.be/fr/themes/emploi-formation/marche-du-travail/emploi-et-chomage#figures

gebleven. In 2023 bedroeg dit verschil 33,6 procentpunten, terwijl het gemiddelde voor de EU-27 21,5 % bedroeg[55] .

76. De middelen voor de effectieve handhaving van de antidiscriminatiewetgeving versterken, met inbegrip van gerichte controles op basis van statistieken, zoals datamining en het inschakelen van derden voor discriminatietests en controles op grotere schaal.

77. Ervoor zorgen dat arbeidsmigranten goed geïnformeerd zijn over hun arbeidsrechten en een klacht kunnen indienen in geval van uitbuiting door hun werkgever, zonder dat dit negatieve gevolgen heeft voor hun verblijfsstatus.

78. Een interministeriële conferentie over de tewerkstelling van personen met een handicap organiseren. Een actieplan ontwikkelen om belemmeringen voor tewerkstelling weg te nemen en de ondersteuning van personen met een handicap in de gewone samenleving te verbeteren.

3.5.2 Recht op sociale zekerheid

(35.167)

Effectiviteit van rechten

79. Steeds meer en steeds strengere voorwaarden voor de toegang tot sociale rechten hollen de sociale bescherming uit,[56] waardoor het aantal mensen dat hun rechten niet doet gelden (non-take-up) toeneemt.[57]

80. De effectiviteit van rechten waarborgen door meer te investeren in sociale bescherming en door verder werk te maken van de automatisering van rechten, in verschillende gradaties.[58]

81. Door de digitalisering van openbare en particuliere diensten worden bepaalde kwetsbare groepen gediscrimineerd en krijgen zij geen toegang tot hun basisrechten (toegang tot gezondheidszorg, sociale diensten, vervoer, banken, enz.) [59]

82. Toegankelijk fysieke loketten behouden voor iedereen, zonder extra kosten; telefonische permanenties en correspondentie per post mogelijk maken. Alle burgers, vooral de meest kwetsbaren, ondersteunen bij de ontwikkeling van hun digitale vaardigheden en de beschikbaarheid van digitale hulpmiddelen en toegang tot internet vergemakkelijken.

---

[55] European Disability Expert (2025), *Employment of persons with disabilities: an assessment of the effectiveness of national policies (Belgium), p*. 9.

[56] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2017). *Armoede en ineffectiviteit van rechten: non-take-up van rechten,* Brugge, La Charte

[57] Tim Goedemé e.a. (2022). *TAKE: Reducing poverty through improving the take up of social policies. Final Report,* Brussel, Belgisch Wetenschapsbeleid.
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2023*). De financiële dimensie van armoede, hoofdstuk 6: Effectieve toegang tot rechten*, Brussel, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

[58] De verschillende gradaties zijn volledige automatisering, identificatie van mogelijke rechthebbenden, automatische actualisering van de situatie van de betrokken persoon en administratieve vereenvoudiging. Zie bijvoorbeeld: POD Maatschappelijke Integratie en Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Automatisering van rechten, januari 2020.

[59] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2023). *De financiële dimensie van armoede, hoofdstuk 5: De financiële gevolgen van de digitalisering van diensten en geld,* Brussel, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.
UNIA en het Steunpunt tot de bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, *Gezamenlijk advies over de impact van de digitalisering van (overheids- of particuliere) diensten*, 3 februari 2023.

De hervorming van de werkloosheidsuitkeringen

83. In juli 2025 heeft de regering de werkloosheidsuitkeringen hervormd door de degressiviteit van de uitkeringen te versterken en de duur ervan te beperken tot maximaal twee jaar. Deze hervorming houdt onvoldoende rekening met de obstakels en de discriminatie waarmee bepaalde groepen worden geconfronteerd bij de toegang tot werk, zoals personen met een handicap en oudere werknemers.[60]

84. De hervorming van de werkloosheidsuitkeringen corrigeren door uitzonderingen te voorzien voor groepen die sterk gediscrimineerd worden bij de toegang tot werk. Parallel aan de hervorming een ambitieus beleid inzake non-discriminatie op de arbeidsmarkt voeren.

85. De hervorming kan grote gevolgen hebben voor mensen in armoede en ertoe leiden dat uitgesloten personen hun rechten niet kunnen laten gelden, met als gevolg verarming van mensen die geen toegang hebben tot het recht op sociale bescherming, een behoorlijk inkomen en kwaliteitsvol werk. [61]

86. Om de gevolgen van de hervorming voor uitgesloten personen te beperken: het recht op een fatsoenlijk minimuminkomen garanderen; kwaliteitsvolle banen creëren; de toegang tot het recht op maatschappelijke integratie verbeteren; *vooraf* de gevolgen van de hervorming op armoede analyseren; de trajecten van uitgesloten personen uit de werkloosheid volgen.

3.5.3 Recht op huisvesting

(35.164 tot 35.168 + 35.201)

87. Het gebrek aan toegankelijkheid en aanpasbaarheid van woningen, met inbegrip van sociale woningen, vormt een belangrijke belemmering voor de desinstitutionalisering van personen met een handicap en voor het thuis blijven wonen van ouderen.

88. Een actieplan ontwikkelen om het aantal toegankelijke, aanpasbare en geschikte woningen – zowel particuliere als sociale – voor personen met een handicap en ouderen te vergroten.

89. Het verzamelen van bewijzen van discriminatie bij de toegang tot particuliere woningen blijft erg moeilijk. Verschillende Belgische entiteiten (Wallonië en Brussel) hebben teksten opgesteld die de uitvoering van tests door de woninginspectiediensten regelen. Maar door een gebrek aan wil of middelen zijn er maar heel weinig tests uitgevoerd.

90. De woninginspectiediensten in het hele land versterken en van middelen voorzien, zodat zij individuele klachten kunnen ontvangen en volledige praktijktesten kunnen uitvoeren.

91. Toegang tot huisvesting voor reizigers (woonwagenbewoners) blijft een belangrijk structureel probleem, voornamelijk als gevolg van het gebrek aan (permanente en tijdelijke) woonlocaties en gedwongen uitzettingen.

92. Geleidelijk voldoende plaatsen voor reizigers (woonwagenbewoners) creëren, zowel op tijdelijke als permanente woonlocaties.

---

[60] Unia (2024), Beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd, Aanbeveling nr. 367, september 2024. https://www.unia.be/files/Recommandation-Unia-limitation-des-allocations-de-chomage-dans-le-temps-FR.pdf

[61] Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, *Advies over de impact van de hervorming van de werkloosheidsuitkeringen door de federale regering met betrekking tot non-take-up van rechten,* Brussel, 14 juli 2025.

93. De verantwoordelijkheid voor het creëren van deze terreinen overhevelen van de gemeenten naar de regio's.

94. De stedenbouwkundige problemen van de meeste privéterreinen oplossen om het aantal uitzettingen van reizigers (woonwagenbewoners) te verminderen.

95. Het tekort aan sociale woningen en aan betaalbare woningen op de private markt blijft een acuut probleem. Bovendien is de kwaliteit van de woningen vaak ondermaats, waardoor mensen met een laag inkomen geen gezonde leefomgeving hebben.

96. De huisvestingscrisis leidt tot dak- en thuisloosheid.

97. In oktober 2024 heeft het Europees Comité voor Sociale Rechten een vernietigend oordeel geveld over het Vlaamse huisvestingsbeleid.[62]

98. Zorgen voor een groter en beter woonaanbod, zowel in de sociale als in de particuliere sector.

99. De huurtoelage uitbreiden voor huishoudens die wachten op een sociale woning.

100. Algemeen invoeren van een bindende huurprijsregeling op de particuliere huurmarkt, waarbij rekening wordt gehouden met de kwaliteit van de woningen, en van paritaire huurcommissies,.

101. Centrale huurwaarborgfondsen oprichten in de verschillende entiteiten van het land.

3.5.4 Recht op een toereikende levensstandaard

(35.168/169/198/202, 36.52)

102. De meeste vervangingsuitkeringen liggen net als het leefloon onder de armoederisicodrempel en laten geen waardig leven toe.[63]

103. 14,7 % van de personen die aangeven ernstig beperkt te zijn door een handicap, loopt het risico om in de armoede te geraken.[64] Het federale zomerakkoord van 18 juli 2025 voorziet in een aanpassing en verhoging van de uitkeringen voor personen met een handicap, maar deze blijven nog steeds onder de Europese armoedegrens.[65]

104. Iedereen een waardig inkomen garanderen door alle sociale uitkeringen te verhogen, met inbegrip van de uitkeringen voor personen met een handicap.

---

[62] Decision on the merits: European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA) v. Belgium, Complaint No. 203/2021.

[63] Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (2024). *Evolution of the social situation and social protection in Belgium – Social protection in Belgium: improved adequacy, persistent poverty gaps*.
Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2023). *De financiële dimensie van armoede*, Brussel, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

[64] 20250505_results_silc2024_for_belgium_def.pdf

[65] Uit het Handilab-onderzoek dat in 2012 door de KUL/Lucas werd uitgevoerd, bleek dat de hoogte van de uitkeringen personen met een handicap niet tegen armoede beschermde. De vorige regering was van plan het stelsel van sociale uitkeringen te hervormen, maar dat is nooit gerealiseerd; Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2023). *De financiële dimensie van armoede*, Brussel, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

3.5.5 Recht op onderwijs

(35.153 tot 35.155, 35.196, 35.199, 36.43, 36.44, 35.157, 35.158)

Inclusief onderwijs

105. Het aantal leerlingen in het bijzonder onderwijs neemt jaar na jaar toe, in verschillende mate naargelang de Gemeenschap en het onderwijsniveau in kwestie[66] . Kinderen uit sociaaleconomisch achtergestelde milieus[67] of uit etnische of culturele minderheden[68] zijn nog steeds oververtegenwoordigd in het bijzonder onderwijs.

106. De strijd tegen schooluitval voortzetten door leerlingen oriëntatiemogelijkheden te bieden die aansluiten bij hun persoonlijke plannen.

107. Ontwikkeling van inclusief onderwijs voor alle kinderen, ongeacht hun handicap, sociale achtergrond of afkomst.

Vrijheid van godsdienst

108. Er bestaat geen enkel decreet met betrekking tot het dragen van geloofssymbolen door leerlingen en studenten, ongeacht het onderwijsniveau. In het hoger onderwijs staan universiteiten het dragen van geloofssymbolen toe. In het hoger beroepsonderwijs staan sommige instellingen het dragen van geloofssymbolen toe, andere niet .

109. Het recht op onderwijs en de vrijheid van studenten in het hoger onderwijs of het onderwijs voor sociale promotie om hun filosofische overtuigingen te uiten door het dragen van geloofssymbolen waarborgen.

Ongelijkheid op school

110. Volgens het PISA-onderzoek presteren leerlingen van buitenlandse afkomst minder goed dan leerlingen van Belgische afkomst.[69] Een intersectionele benadering is dan ook noodzakelijk om inzicht te krijgen in de mechanismen die verband houden met ongelijkheid op school.

111. Meer gegevens verzamelen en kruisen om intersectionele analyses te maken voor alle soorten en niveaus van onderwijs.[70]

3.6 Rechten van specifieke groepen of personen

3.6.1 Migrantenvrouwen

(37.18)

Intrafamiliaal geweld

---

[66] Europese Commissie (2025), European Semester 2024-2025 country fiche on disability equality – Belgium, p. 26, Reports - European Commission.

[67] Franse Gemeenschap (2024), Les indicateurs de l'enseignement (2022-2023), p. 21, Enseignement.be - Les indicateurs de l'enseignement 2024.

[68] UNIA (2017), *Deelname aan het onderwijs van kinderen van reizigers in België,* https://www.unia.be/files/Documenten/Aanbevelingen-advies/Participation_à_lenseignement_des_Gens_du_voyage.pdf; UNIA (2017), *Diversiteitsbarometer – Onderwijs,* https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/1210_UNIA_Barometer_2017_-_FR_AS.pdf.

[69] 000000018231_IMNARQUQ.pdf

[70] Eindrapport: Improving Equality Data Collection in Belgium II

112. De Belgische wet biedt in principe bescherming tegen het verlies van verblijfsrecht voor migrantenvrouwen die in het kader van gezinshereniging zijn gekomen en het slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Deze bescherming geldt echter niet voor personen van wie de aanvraag tot gezinshereniging nog lopende is.[71] Bovendien zijn deze bepalingen niet van toepassing op migrantenvrouwen in irregulier verblijf.[72] Daarnaast ervaren deze slachtoffers angst om aangifte te doen.[73]

Op 15 juni 2023 werd een omzendbrief[74] gepubliceerd om slachtoffers van intrafamiliaal geweld die een procedure voor gezinshereniging doorlopen, beter te informeren over hun verblijfsrechtelijke bescherming. Deze omzendbrief voegt echter meerdere voorwaarden toe aan de wet, bevat een aantal onnauwkeurigheden en fouten en beantwoordt niet aan verschillende bezorgdheden die werden geuit door GREVIO, het onafhankelijke expertcomité van de Raad van Europa.[75]

113. De bescherming van slachtoffers van intrafamiliaal geweld tijdens de gezinsherenigingprocedure versterken en waarborgen invoeren zodat slachtoffers zonder verblijfsrecht aangifte kunnen doen zonder angst voor uitzetting.

3.6.2 Kinderen

(35.194 tot 35.199, 36.58 > 36.65)

Armoede

114. In mei 2022 diende België bij de Europese Commissie een nationaal actieplan in rond de EU-Kindgarantie.[76] Hoewel het aantal kinderen in armoede en sociale uitsluiting daalde tussen 2018 en 2023, is deze trend weer gekeerd, vooral door een toename van het aantal kinderen met een monetair armoederisico (37 000 kinderen meer in EU-SILC 2024 in vergelijking met EU-SILC 2023).[77] Momenteel werkt de Interministeriële Conferentie aan een actualisering van het actieplan.

115. Een interfederale, coherente, transversale en gecoördineerde aanpak versterken om armoede bij kinderen en jongeren en hun gezinnen te bestrijden.

Detentie van migrantenkinderen

[71] Zie S. DAWOUD (2017), "Gezinshereniging en geweld: worden slachtoffers in België afdoende beschermd?", T. Vreemd., nr. 1, blz. 6-24.
[72] MYRIA, Advies van Myria aan de Commissie Binnenlandse Zaken, Algemene Zaken en Ambtenarenzaken, Wetsvoorstel nr. 654/1 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, wat betreft de bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld in het kader van gezinshereniging (22 oktober 2019), 20 januari 2020; MYRIA, Myriadoc la migration en chiffres et en droits, droit de vivre en famille, 2020, blz. 31-32.
[73] Zie supra, punt 4.2
[74] Circulaire betreffende de bescherming op het gebied van verblijf van slachtoffers van huiselijk geweld die in het Koninkrijk zijn toegelaten tot verblijf in het kader van gezinshereniging, 15 juni 2023.
[75] GREVIO, Baseline Evaluation Report Belgium, "Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence, Istanbul Convention, 21 september 2020.
[76] Belgisch nationaal actieplan voor de Europese Kindgarantie 2022-2030.
[77] Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (2024). Evolution of the social situation and social protection in Belgium.

116. Sinds 20 juli 2024 is het verbod op de detentie van kinderen in gesloten centra wettelijk verankerd.[78] Minder dan een jaar later gaf de nieuwe minister van Asiel en Migratie echter aan dat dit verbod tijdens de huidige legislatuur herzien zou kunnen worden.[79]

De nieuwe wet garandeert bovendien niet dat het gezin bij elkaar blijft: detentie van een meerderjarig gezinslid blijft mogelijk. Bij de beslissing over de terugkeer van de ouders moet echter rekening worden gehouden met het belang van het kind. Gezinnen met minderjarige kinderen kunnen nog steeds worden geplaatst in terugkeerhuizen, en niet-begeleide minderjarigen van wie de leeftijd wordt betwist, kunnen worden vastgehouden tijdens de procedure om hun leeftijd vast te stellen.[80]

117. Een wettelijke bepaling moet garanderen dat bij administratieve of gerechtelijke beslissingen rekening wordt gehouden met de beginselen van het belang van het kind en de eerbiediging van de eenheid van het gezin.

118. Het belang van het kind moet een primaire overweging zijn in het terugkeerproces van gezinnen met minderjarige kinderen.

[78] We tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de ve wijdering van vreemdelingen en van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en bepaalde ande e categorieën vreemdelingen inzake het proactieve terugkeerbeleid, *BS* 20 juli 2024.

[79] Het regeerakkoord van De Wever voorziet in het behoud van het verbod in de wet, maar voegt eraan toe dat "deze wet na twee aar zal worden geëvalueerd" (Regeerakkoord 2025-2029, blz. 180).

[80] Volgens artikel 41, § 1, van de wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers moet de leeftijdsverificatie binnen drie werkdagen na aankomst aan de grens worden uitgevoerd en kan deze termijn uitzonderlijk met drie extra werkdagen worden verlengd. In de praktijk constateert Myria dat veel niet-begeleide minderjarigen gedurende een relatief lange periode in gesloten centra verblijven (MYRIA, *Bijdrage Myria – Voorbereidingen voor het Migratiewetboek,* blz. 69-70).

UNIA

MYRIA

Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale

Combat Poverty, Insecurity and Social Exclusion Service



Victor Hortaplein 40, bus 40
1060 Brussel
T +32 (0)2 212 30 00

www.unia.be

www.myria.be

www.luttepauvrete.be